rettigheder enten i medfør af national ret alene eller i medfør af national ret om nødvendigt suppleret med fællesskabsretten. Bortset fra udtrykkelige undtagelser i overensstemmelse med traktatens formål kan Fællesskabets regler derfor ikke anvendes således, at en arbejdstager eller dennes ydelsesberettigede pårørende fratages en del af ydelserne efter en medlemsstats lovgivning.

3. Reglen i artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71, der skal udelukke samtidig oppebørsel af børnetilskud fra to sider, finder kun anvendelse, såfremt de berettigede herved ikke uden grund fratages en del af de dem tilkommende ydelser efter en medlemsstats lovgivning. Såfremt de tilskud, hvis udbetaling stilles i bero i en medlemsstat, er større end de tilskud, der oppebæres i en anden medlemsstat i kraft af erhvervsudøvelse, skal den nævnte regel om forbud mod dobbeltydelser således kun anvendes partielt, og forskelsbeløbet skal udbetales ekstra.

I sag 100/78

angående en anmodning, som i medfør af EØF-traktatens artikel 177 af Tribunal du Travail de Charleroi er indgivet til Domstolen for i den sag, som verserer for nævnte ret mellem

CLAUDINO ROSSI, Bologna, Via Tacconi 51,

og

CAISSE DE COMPENSATION POUR ALLOCATIONS FAMILIALES DES RÉGIONS DE CHARLEROI ET NAMUR, Rue de Marcinelle 88, Charleroi,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 79, stk. 3, i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 (II), s. 366),

afsiger

DOMSTOLEN (anden afdeling) sammensat af afdelingsformanden Mackenzie Stuart, dommerne P. Pescatore og A. Touffait,

generaladvokat: F. Capotorti
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

Sagens faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb, og de indlæg, der er indgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

Den italienske statsborger Claudino Rossi, født den 3. marts 1924, arbejdede i Italien fra 1938 til 1948, hvorpå han rejste til Belgien. Her arbejdede han som kulminearbejder fra 1948 til 1953 og siden i stålindustrien fra 1953 til 1958.

Som følge af en erhvervssygdom blev han tildelt en pension fra en belgisk institution for social sikring. Pensionen blev først beregnet ud fra en invaliditetsgrad på 52 % fra 13. maj 1964 og dernæst ud fra en invaliditetsgrad på 100 % fra 11. december 1967.

Han er far til to børn, Clélia, født den 28. oktober 1958, og Giuseppina, født den 23. marts 1965. Indtil 28. februar 1973, hvor han vendte tilbage til Italien med hele sin familie, havde han i Belgien oppebåret børnetilskud for begge børn.

Under henvisning til artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 stillede den belgiske institution fra 1. marts 1973 udbetalingen af børnetilskuddene i bero med den begrundelse, at sagsøgerens ægtefælle i Italien udøvede en erhvervsmæssig beskæftigelse, der efter italiensk ret skabte en ret til børnetilskud i Italien.

Sagsøgers ægtefælle ansøgte derfor om børnetilskud for sine to børn hos Istituto Naziole della Previdenza Sociale (herefter benævnt INPS).

Ved afgørelse af 13. april 1976 afviste INPS at udbetale børnetilskud og anførte herved, at det kun var faderen som familieforsørger, der var berettiget til børnetilskud. Denne status som familieforsørger kunne ikke overdrages, idet faderen hverken var invalid (sic) eller arbejdsløs.

Eftersom nu både den belgiske og den italienske institution havde afvist at yde børnetilskud, indbragte Rossi sagen for Tribunal du Travail de Charleroi. Ved dom af 19. april 1978 har denne ret forelagt Domstolen følgende to præjudicielle spørgsmål:

1. Betyder den omstændighed, at italiensk lovgivning om børnetilskud ikke tillader, at status som familieforsørger overføres til hustruen, når ægtemanden oppebærer en pension eller rente (Fonds des Maladies professionnelles) fra en anden medlemsstat, at artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 fra Rådet for De europæiske Fællesskaber bliver uanvendelig? Med andre ord, skal den belgiske institution udrede børnetilskuddene, selv om der er erhvervet ret hertil i Italien som følge af, at et medlem af pensionistens eller rentemodtagerens familie har erhvervsmæssig beskæftigelse, men denne ret ikke kan udøves på grund af en særegenhed i italiensk ret?

2. Såfremt det antages, at den italienske myndigheds opfattelse ikke længere er berettiget på grund af princípperne om lige ret for mand og kvinde, skal den belgiske institution da afholde forskellen mellem det belgiske og det italienske børnetilskud, for at de rettigheder, der er erhvervet i medfør af lovgivningen i det sidste beskæftigelsesland, kan sikres, og uligheder i behandlingen af arbejstagere, som har måttet opfylde samme betingelser for at erhverve pensionen eller renten, således undgås?

Dommen fra Tribunal du Travail de Charleroi er indgået til Domstolen den 27. april 1978.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af Claudino Rossi, repræsenteret af Daniele Rossini, direktør for den sociale institution »Patronato A.C.L.I.« og repræsentant for fagforeningen C.S.C., af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, repræsenteret af sin juridiske konsulent J. C. Seche, af kongeriget Belgiens regering, repræsenteret af J. Dufour og af regeringen for Den italienske Republik, repræsenteret af Adolfo Maresca og Franco Favara. På grundlag af den referérende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Skriftlige indlæg for Domstolen

a) Sagsøgers indlæg

Vedrørende det første spørgsmål

Sagsøger har først anført, at INPS's begrundelse for afvisningen af at yde børnetilskud efter italiensk ret som følge af hustruens arbejde ikke er ganske korrekt, eftersom den belgiske Fonds des Maladies Professionnelles har fastsat hans invaliditetsgrad til 100 %. Han er derfor ubestridt invalid, men denne egenskab anerkendes imidlertid ikke i italiensk ret for hans vedkommende.

Imidlertid har han en indkomst (pension på grund af erhvervssygdom), der i medfør af artikel 5 i lovbekendtgørelsen om børnetilskud (Decreto del Presidente della Repubblica nr. 797 af 30. 5. 1955) giver ham status som familieforsørger, idet bestemmelsen nemlig foreskriver, at bestrider faderen sædvanligvis børnenes underhold, antages det, at han også har forsørgerpligt over for dem.

Sagsøger har videre anført, at nærværende retssag ligner sag 134/77 (Ragazzoni). I dommen i sag 134/77 af 20. april 1978 (endnu ikke offentliggjort) fortolkes artikel 76 i forordning nr. 1408/71.

Selv om artikel 76 og artikel 79, stk. 3, er forskellig i formuleringen, har de to bestemmelser dog samme formål. Begge indeholder et forbud mod samme ydelse fra to medlemsstater. Den eneste forskel er, at artikel 76 omhandler erhvervsaktive og arbejdsløse arbejdstagere, mens artikel 79 omhandler pensionister eller rentemodtagere.

I nærværende sag er det efter italiensk ret kun faderen — som på grund af sin erhvervssygdom er berettiget til en pension fra den belgiske forsikring — der kan være familieforsørger. Det er derfor den belgiske institution, der skal betale børnetilskuddene.

Sagsøger har derfor foreslået, at Domstolen bekræfter det princip, der blev bragt til udtryk i Ragazzoni-sagen.

Vedrørende det andet spørgsmål

Selv om det ikke klart fremgår af forelæggelsesdommen, har det andet præjudicielle spørgsmål sin begrundelse i følgende bestemmelser:

— den italienske lov nr. 903 af 9. december 1977, der trådte i kraft den 18. december 1977, indførte ligebehandling af mand og kvinde, og bestemte, at hustruen kan oppebære børnetilskud i stedet for manden;

— artikel 60, sidste stykke, i den belgiske lovbekendtgørelse af 19. december 1939 (Moniteur Belge af 22. 12. 1939) om børnetilskud til arbejdstagere, hvorefter den berettigede kan kræve forskelsbeløbet, såfremt de ham tilkommende børnetilskud på grund af andre bestemmelser er mindre end foreskrevet i nævnte lov.

Det problem, som rejses ved det andet spørgsmål, har været aktuelt siden den 18. december 1977. Følgelig må det først afgøres, hvorledes den italienske lov af 9. december 1977 skal fortolkes og anvendes i sammenhæng med artiklerne 76 og 79 i forordning nr. 1408/71 i det tilfælde, hvor begge ægtefæller gør krav på børnetilskud, den ene dog efter italiensk ret, den anden efter en anden medlemsstats ret.

Ifølge artikel 9 i den nævnte lov »kan« hustruen ansøge om børnetilskud »i stedet for« manden. Det er ifølge sagsøger et spørgsmål, om denne bestemmelse skal fortolkes således, at hustruen »er forpligtet« til at søge om børnetilskud ud fra en korrekt fortolkning af artikel 79 (eller artikel 76) i forordning nr. 1408/71. Med andre ord, skal alle mulighederne for at opnå børnetilskud efter bopælsstatens ret være udtømte, for at også anvendelsen af artikel 76 eller 79 er udelukket?

Sagsøger mener, at man ikke kan anvende en national retsregel på en vandrende arbejdstager, såfremt retsreglen bevirker, at de rettigheder, han har erhvervet i det land, hvor han sidst arbejdede, formindskes. En sådan tvangsmæssig anvendelse vil være i strid med formålene i traktatens artikel 51, som i forbindelse med arbejdskraftens frie bevægelighed skal sikre, at en arbejdstager bevarer sin ret inden for hele Fællesskabets område til de ydelser, han har erhvervet i medfør af en enkelt medlemsstats lovgivning.

I spørgsmålet fra Tribunal du Travail de Charleroi forudsættes en situation med to arbejdstagere, der i samme medlemsstat har måttet opfylde de samme betingelser for at opnå invalidepension eller rente for erhvervssygdom. Såfremt disse to arbejdstagere begge boede i Belgien, ville de få børnetilskud efter belgisk ret i kraft af faderens pension, uafhængig af moderens stilling. Også selv om hun arbejdede eller oppebar en pension, ville det dog altid principalt være faderen, der havde ret til børnetilskud. Hvis derimod en af de to arbejdstagere flyttede til en anden medlemsstat, og hvis hustruen arbejdede dér, kunne en streng fortolkning af artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 have til følge, at hustruens erhvervsarbejde ville få indflydelse på ægtemandens situation og på de børne-

tilskud, som han oppebærer i sin egenskab af pensionist.

Hvis ikke artikel 79 i forordning nr. 1408/71 skal komme i strid med traktatens artikel 51, må det undgås, at en pensionsberettiget vandrende arbejdstager på grund af hustruens eller et andet familiemedlems situation stilles ringere, såfremt bopælen flyttes til en anden medlemsstat.

Institutionen i den stat, som skal udrede pensionen, må under alle omstændigheder udbetale de ydelser, der følger af gældende national ret, såfremt disse ydelser er gunstigere. For at undgå dobbeltydelser kan institutionen dog kræve beløb tilbagebetalt, som udbetales efter retten i den stat, hvor børnene har bopæl.

Til støtte for dette resultat har sagsøger anført følgende:

— spørgsmålet om, hvilke regler der skal anvendes i tilfælde af samtidig ret til familieydelser eller børnetilskud, når ægtefællen arbejder, omhandles især i artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 574/72, som ændret ved forordning nr. 873/73. Men i den nugældende version finder denne artikel åbenbart kun anvendelse, såfremt børnetilskuddene ydes i medfør af en medlemsstats lovgivning, hvorefter retten til disse ydelser ikke er undergivet forsikrings- eller beskæftigelsespligt. Noget sådant er der ikke tale om i nærværende sag, eftersom såvel Italien og Belgien kun udbetaler børnetilskud i kraft af erhvervsudøvelse, eller hvis modtageren er pensions- eller renteberettiget.

  Artikel 10, som tidligere affattet, henviste til de nationale regler om samtidig ret til børnetilskud. Dette betød, at henvisningen til retten i den stat, hvor familiemedlemmerne boede, også indebar, at der skulle anvendes regler om prioritering i sammenhæng med forbudet mod dobbeltydelser.

  Dette princip må også gælde ved anvendelsen af artikel 76 eller artikel 79 i forordning nr. 1408/71, forstået således, at hvis faderen efter bopælsstatens ret principalt har ret til børnetilskud, og moderen kun har ret, men ikke pligt, til også at ansøge om ydelserne, er institutionen i det land, hvorfra pensionen udbetales, ikke fritaget for at betale børnetilskud.

— Artikel 64 i den belgiske lovbekendtgørelse om børnetilskud bestemmer, at er flere personer berettiget til at søge om børnetilskud for de samme børn, tillægges faderen prioriteten. Af nærværende retssag fremgår, at faderen hele tiden har været omfattet af belgisk ret alene. Det er altså faderens status som berettiget, der bør gå forud for moderens ret, også selv om hun i medfør af den italienske lov af 9. december 1977 kan erhverve status som familieforsørger.

— Efter artikel 60, sidste stykke, i samme lovbekendtgørelse skal ydelserne udbetales efter de gunstigste regler. Såfremt der altså udbetales børnetilskud i Italien, skal den belgiske institution udrede forskellen

mellem det belgiske børnetilskud og det italienske.

— Både i Belgien og i Italien er retten til børnetilskud betinget af, at der er tilbagelagt forsikrings- eller beskæftigelsesperioder. I nærværende tilfælde beror retten til belgiske børnetilskud på, at sagsøger oppebærer en pension for erhvervssygdom, han har pådraget sig ved arbejde i Belgien. Der må tages hensyn til, at artikel 57, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 bestemmer, at ydelser i anledning af en erhvervssygdom skal tilkendes efter den stats lovgivning, hvis betingelser arbejdstageren senest har opfyldt. Endvidere må det tages i betragtning, at de belgiske børnetilskud indirekte knyttes til den invalidepension, der afholdes af Fonds des Maladies Professionnelles. Heraf følger, at den belgiske institution, i hvert fald på grund af sammenhængen mellem de to ydelser, skal betale børnetilskud efter belgisk ret.

Det andet spørgsmål fra Tribunal du Travail de Charleroi bør derfor besvares således:

»Når retten til familieydelser eller børnetilskud er knyttet til en pension eller rente, har artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 ikke den virkning, at familieydelser eller børnetilskud, som skal udredes efter lovgivningen i den stat, hvorfra pensionen eller renten kommer til udbetaling, kan formindskes i kraft af en mindre gunstig bestemmelse i lovgivningen i den stat, hvor børnene har bopæl.«

b) Kommissionens indlæg

Vedrørende det første spørgsmål

Kommissionen har anført, at artikel 77, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 indeholder de regler, efter hvilke ydelser til børn, der forsørges af pensionister eller rentemodtagere, skal udredes, uanset i hvilken medlemsstat pensionisten eller børnene er bosat.

Efter denne bestemmelse skulle Rossi altså normalt være berettiget til børnetilskud efter belgisk ret, også efter den 28. februar 1973.

Imidlertid bestemmer artikel 79, stk. 3, at retten til ydelserne efter artikel 77 stilles i bero, »såfremt der i kraft af erhvervsudøvelse kan kræves udbetalt familieydelser eller børnetilskud for de pågældende børn efter en medlemsstats lovgivning«.

Princippet om forbud mod dobbelte familieydelser gentages i artikel 76 i forordning nr. 1408/71, hvad angår børnetilskud til arbejdstagere og arbejdsløse, og er nyligt blevet anvendt i dommen af 20. april 1978 (Ragazzoni, sag 134/77, endnu ikke offentliggjort).

Den eneste forskel på teksterne er, at artikel 79, stk. 3, omfatter det tilfælde, hvor der »kan kræves udbetalt« børnetilskud for de pågældende børn, mens artikel 76 vedrører det tilfælde, hvor der også kan kræves udbetalt« børnetilskud. Disse formuleringer kan i det væsentlige betragtes som identiske.

I medfør af artikel 1 i det italienske dekret om børnetilskud af 30. maj 1955 (Gazzetta Ufficiale af 7. 9. 1955, nr. 206, suppl. Ord. 1955-II, s. 1370) udbetales børnetilskud i Italien til børn, over for hvem der består forsørgerpligt, når

forsørgeren i Italien har lønnet arbejde hos tredjemand. Efter artikel 3 i dette dekret er det principalt faderen, der betragtes som familieforsørger, mens moderen kun kan få tillagt denne status i bestemte tilfælde.

At Rossi er fuldstændig ude af stand til at arbejde, er for INPS ikke tilstrækkelig grund til at give moderen status som familieforsørger.

Kommissionen har rejst det spørgsmål, om INPS's afgørelse er korrekt efter italiensk ret, idet artikel 3, litra b), i det nævnte dekret tillægger moderen status som familieforsørger i det tilfælde, hvor ægtemanden er 100 % invalid (il marito invalido permanente al lavoro).

Det er dog Kommissionens opfattelse, at man kan se bort fra denne betragtning, som ville gøre det nødvendigt, at den belgiske ret måtte efterprøve rigtigheden af den italienske afgørelse. Også Domstolen måtte i dette tilfælde fortolke italiensk ret, hvilket den ikke er kompetent til. Endvidere ville en sådan situation føre til, at Rossi måtte fratages de belgiske ydelser, da han er berettiget til disse ydelser til børnene i Italien, selv om den italienske institution med den i Italien eksigible afgørelse har konstateret, at dette ikke er tilfældet.

Efter denne konstatering er Kommissionen nået til det resultat, at Domstolens afgørelse i Ragazzoni-sagen har betydning for Rossi-sagen, og at den ret til børnetilskud, der består efter artikel 77, ikke kan stilles i bero i medfør af artikel 79, stk. 3, såfremt der ikke består nogen ret til børnetilskud for børnene, fordi status som familieforsørger kun kan tillægges faderen.

Den italienske lov af 9. december 1977 om ligebehandling af mand og kvinde i arbejdsretlig henseende (Gazzetta Ufficiale af 17. 12. 1977) har ændret dekretet af 30. maj 1955 og bestemmer i artikel 9 følgende: »børnetilskud ... kan i stedet for (in alternativa) udbetales til den erhvervsaktive kvinde i samme omfang som til den mandlige arbejdstager. Såfremt begge forældre søger om børnetilskud udbetales disse til den af forældrene, hos hvem barnet bor«.

I dommen i Ragazzoni-sagen har Domstolen imidlertid statueret: »reglen i artikel 76 i forordning nr. 1408/71 om, at retten til familieydelser eller børnetilskud i medfør af bestemmelserne i artikel 73 stilles i bero, finder ikke anvendelse, når faderen arbejder udenlands i en medlemsstat, mens moderen er arbejdstager i det land, hvor de øvrige familiemedlemmer har bopæl, og ikke ifølge dette lands lovgivning har erhvervet ret til børnetilskud, enten fordi kun faderen anerkendes som familieforsørger, eller fordi betingelserne for at tillægge moderen ret til ydelserne ikke er opfyldt«. Domstolen har her villet give et svar, der også omfattede denne nye lov, uden dog at nævne den udtrykkeligt.

Det er sammenfattende Kommissionens opfattelse, at det første spørgsmål skal besvares således: »Den i artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 foreskrevne regel om, at udbetalingen af børnetilskud i medfør af artikel 77 til en fader, der er pensionist, stilles i bero, finder ikke anvendelse, når der i medfør af en medlemsstats lovgivning ikke består

nogen ret til familieydelser eller børnetilskud som følge af erhvervsudøvelse, enten fordi moderen ikke er tillagt status som familieforsørger, eller fordi betingelserne for at tillægge moderen ret til disse tilskud ikke er opfyldt«.

Vedrørende det andet spørgsmål

Af svaret på første spørgsmål fremgår, at det er den belgiske institution, der skal betale børnetilskuddene. Det er derfor ikke fornødent at foretage en sammenligning mellem det belgiske børnetilskud og det forudsatte mindre italienske beløb.

I de tilfælde, hvor det af artikel 77, stk. 2, jf. artikel 79, følger, at de børnetilskud, der udbetales i en medlemsstat, er lavere end de børnetilskud, vedkommende ville kunne oppebære i en anden medlemsstat, skal der dog ikke ske nogen sammenligning af beløbenes størrelse, idet forordning nr. 1408/71 udpeger den lovgivning, der skal finde anvendelse på børnetilskuddene, ud fra kriterier, der ikke indeholder en sådan sammenligning og således ikke gør det muligt at tildele den berettigede det største beløb efter den af de lovgivninger, der kunne tænkes at komme på tale.

Under disse omstændigheder mener Kommissionen, at det andet spørgsmål bør besvares således: »Artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 bestemmer ikke, at den kompetente institution, som i medfør af bestemmelsen suspenderer udbetalingen af ydelser, som det påhviler den at udrede i medfør af artikel 77, skal yde et tillæg svarende til en eventuel forskel mellem det beløb, som den er ophørt med at udbetale, og det beløb, som der på grund af børnene kan kræves udbetalt i en anden medlemsstat som følge af erhvervsudøvelse«.

c) Den belgiske regerings indlæg

Vedrørende det første spørgsmål

Den belgiske regering har først anført, at artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 skal finde anvendelse, såfremt der i Italien består ret til børnetilskud som følge af erhvervsudøvelse.

Den belgiske regering har dernæst anført, at efter italiensk ret bliver en arbejdende moder berettiget til børnetilskud, såfremt faderen er kendt invalid.

Det er klart, at når der er tilkendt en pension for en uarbejdsdygtighed på 100 %, kan der ikke være tvivl om, at der foreligger invaliditet. Denne invaliditet skal ikke bedømmes af den italienske institution men af den belgiske, som det påhviler at betale pensionen.

Med hensyn til det første præjudicielle spørgsmål er det derfor den belgiske regerings opfattelse, at faderen, der efter belgisk ret er uarbejdsdygtig, opfylder betingelserne efter italiensk ret, fordi den erhvervsaktive moder er berettiget til børnetilskud efter italiensk ret.

Vedrørende det andet spørgsmål

Den belgiske regering konstaterer, at der intetsteds i forordningen hjemles ret til en forhøjelse af børnetilskud, der udbetales af en anden stat.

d) Den italienske regerings indlæg

Den italienske regering har først anført, at den belgiske institution stillede udbetalingen af børnetilskuddene i bero, da Rossi den 28. februar 1973 vendte tilbage til Italien. Denne afgørelse »kunne stride

mod artikel 77, stk. 2, i forordning nr. 1408/71, idet pensionistens eller hans børns bopæl ingen betydning har efter denne bestemmelse«.

Dette forhold kan dog kun tages som et indicium, idet den belgiske institution ikke har begrundet sin suspension af børnetilskuddene med, at bopælen blev flyttet, men med, at fru Rossi var erhvervsaktiv i Italien, selv om det dog ikke fremgår af akterne, hvornår hun begyndte at arbejde.

På et ikke nærmere angivet tidspunkt ansøgte fru Rossi, da ægtefællen ikke længere modtog børnetilskuddene, INPS herom, idet hun henviste til sin egen erhvervsudøvelse. Den 13. april 1976 afviste INPS imidlertid ansøgningen under henvisning til, at der ikke efter italiensk ret var hjemmel til at udbetale hende børnetilskud. Denne afgørelse er ikke blevet anfægtet og er nu retskraftig.

Vedrørende det første spørgsmål

Artikel 79, stk. 3, indeholder et forbud mod dobbeltydelser, der har til formål at forhindre, at et og samme barn giver ret til flere børnetilskud. Anvendelsen af denne regel er undergivet den betingelse, at der konkret foreligger et sammenfald af ret til børnetilskud fra flere sider. Hvis der af en eller anden grund alligevel ikke bliver tale om dobbeltydelser, finder artikel 77 fortsat anvendelse.

Artikel 79, stk. 3, indeholder en tilsvarende regel som artikel 76 i forordningen. I forbindelse med artikel 76 har Domstolen i Ragazzoni-sagen fastslået, at der kun skal udbetales børnetilskud, såfremt samtlige den nationale rets betingelser er opfyldt, og at italiensk ret før lov nr. 903 af 9. december 1977 foreskrev, at den erhvervsaktive moder kun i bestemte undtagelsestilfælde kunne oppebære børnetilskud.

For nærværende sag er det derfor tilstrækkeligt at anvende de af Domstolen fastlagte principper i Ragazzoni-sagen. Når endvidere henses til, at afgørelsen fra INPS af 13. april 1976, der nu er blevet retskraftig, efter dagældende italiensk lovgivning udelukker, at der kan kræves børnetilskud for Rossi's børn i kraft af moderens erhvervsudøvelse, bør den belgiske institution alene tage ad notam, at der konkret ikke er tale om en sådan form for dobbeltydelser, der bevirker, at udbetalingen stilles i bero som nærmere omhandlet i artikel 79, stk. 3.

Vedrørende det andet spørgsmål

Efter den italienske regerings opfattelse kan det andet spørgsmål kun vedrøre tidsrummet efter den 18. december 1977, på hvilket tidspunkt den italienske lov nr. 903 af 9. december 1977 om ligestilling af mand og kvinde i arbejdsretlig henseende trådte i kraft.

Strengt taget er spørgsmålet uden betydning, da sagen ved Tribunal de Charleroi blev anlagt den 30. november 1976, altså længe før den 18. december 1977.

Den italienske regering har dog alligevel ment at burde tage stilling til det andet spørgsmål. Når artikel 79, stk. 3 taler om »stilles i bero« men ikke også om »nedsættelse«, kunne den fortolkning anlægges, at ydelsen altid bør stilles fuldstændig i bero. Det må dog også erindres, at artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 indeholder princippet om »ligebehandling« af samtlige medlemssta-

ters statsborger. Heraf følger, at det afgørende kriterium for løsningen af det forelagte spørgsmål må søges i formålet med reglerne om forbud mod dobbeltydelser, dvs. at en uberettiget berigelse undgås, hvorfor en total suspension ville være for vidtgående ud fra dette formål og i strid med traktatens artikel 51.

Artikel 79, stk. 3, skal følgelig fortolkes således, at ydelsen enten kan stilles helt eller delvis i bero alt efter, om de på grund af pensionen udbetalte børnetilskud er lavere eller højere end de børnetilskud, som de falder sammen med.

Princippet om, at arbejdstageren skal have den mest gunstige behandling, er også anerkendt i andre bestemmelser og i betragtningerne til forordning nr. 1408/71.

En sådan fortolkning ville også være i fuld overensstemmelse med ligebehandlingsprincippet, som den belgiske ret med føje har henvist til.

I modsat fald ville arbejdstagere, der også har bidraget til midlerne til den sociale sikring, oppebære indbyrdes forskellige ydelser på grund af forhold, som intet har med den sociale forsikring at gøre. Af disse grund har den italienske regering forslået Domstolen at udtale:

— »Artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 er en regel om forbud mod dobbeltydelser. I medfør af denne bestemmelse stilles udbetalingen af børnetilskud, der er knyttet til en pensionsret, kun i bero, såfremt der på grund af børnene faktisk og konkret eksisterer en ret til andre børnetilskud efter lovgivningen i en medlemsstat på grund af erhvervsudøvelse;

— artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 er kun gyldig under den forudsætning, at den fortolkes således, at udbetalingen af børnetilskud, der er knyttet til en pensionsret, også kan stilles delvis i bero og kun i det omfang, dette er ubetinget nødvendigt for at undgå, at den tilskudsberettigede får en uberettiget berigelse.«

III — Mundtlig forhandling

Den mundtlige forhandling fandt sted i retsmødet den 30. november 1978.

Kommissionen har anført, at sagsøger i hovedsagen i sit skriftlige indlæg har henvist til artikel 60, sidste stk. i den belgiske lovbekendtgørelse om børnetilskud. Efter denne bestemmelse har den berettigede ret til forskellen mellem børnetilskud efter belgisk ret og børnetilskud, der udbetales i medfør af anden hjemmel, såfremt disse sidste beløb er lavere. Under disse omstændigheder har Kommissionen, såfremt Domstolen måtte besvare det andet spørgsmål, foreslået, at dommen affattes således, at den berettigede får mulighed for at påberåbe sig en sådan udvidende forskrift i national ret. På samme måde som en national regel om forbud mod dobbeltydelser efter Domstolens praksis i pensions- og rentespørgsmål finder anvendelse, når der henvises til national ret, vil en national udvidende bestemmelse kunne finde anvendelse, såfremt der, som i nærværende tilfælde, foreligger en henvisning til den nationale ret vedrørende børnetilskud.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 1. februar 1979.

Præmisser

1 Ved dom af 19. april 1978, indgået til Domstolens justitskontor den 27. april 1978, har Tribunal du Travail de Charleroi i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet to spørgsmål vedrørende fortolkningen af artiklerne 77-79 i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet (EFT 1971 (II), s. 366);

2 disse spørgsmål er rejst under en retssag mellem Caisse de compensation pour Allocations familiales des Régions de Charleroi et Namur, der er sagsøgt, og en italiensk arbejdstager, der er far til to børn, og som siden den 11. december 1967 har oppebåret en belgisk invalidepension fra Fonds des Maladies professionnelles for en permanent uarbejdsdygtighed på 100 %;

3 i Belgien oppebar den invalide arbejdstager børnetilskud, der udbetales af sagsøgte, indtil 28. februar 1973, da han vendte tilbage til Italien med hele sin familie;

4 fra dette tidspunkt stillede den belgiske institution udbetalingen af børnetilskuddene i bero med den begrundelse, at arbejdstagerens ægtefælle i Italien havde lønnet arbejde, der i medfør af italiensk lovgivning gav ret til børnetilskud;

5 ved afgørelse af 13. april 1976 afviste den italienske institution, INPS, Bologna, imidlertid en ansøgning fra hustruen om børnetilskud med den begrundelse, at retten til børnetilskud efter gældende italiensk lovgivning tilkom faderen i dennes egenskab af familieforsørger, og at denne status ikke kunne overføres til en anden person, idet faderen hverken var invalid eller arbejdsløs;

6 under disse omstændigheder har Tribunal du Travail de Charleroi forelagt to spørgsmål, hvoraf det første lyder således:

»Betyder den omstændighed, at italiensk lovgivning om børnetilskud ikke tillader, at status som familieforsørger overføres til hustruen, når ægtemanden oppebærer en pension eller rente (Fonds des Maladies professionnelles) fra en anden medlemsstat, at artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 fra Rådet for De europæiske Fællesskaber bliver uanvendelig?

Med andre ord, skal den belgiske institution udrede børnetilskuddene, selv om der er erhvervet ret hertil i Italien som følge af, at et medlem af pensionistens eller rentemodtagerens familie har erhvervsmæssig beskæftigelse, men denne ret ikke kan udøves på grund af en særegenhed i italiensk ret?«

7 Artikel 77 i forordning nr. 1408/71 bestemmer, at en person, der har ret til pension eller rente, er berettiget til børnetilskud efter lovgivningen i den medlemsstat, som er kompetent med hensyn til pensionen eller renten, uanset i hvilken medlemsstat pensionisten (rentemodtageren) eller børnene er bosat;

8 forordningens artikel 79, stk. 3, bestemmer, at retten til ydelser i medfør af artikel 77 stilles i bero, såfremt der i kraft af erhvervsudøvelse kan kræves udbetalt familieydelser eller børnetilskud efter en medlemsstats lovgivning;

9 dette forbud mod dobbeltydelser har kun mening og kan kun anvendes, såfremt der faktisk er erhvervet ret til ydelser efter lovgivningen i den stat, hvor erhvervsudøvelsen sker;

10 det første spørgsmål vil derfor være at besvare således, at efter artikel 79, stk. 3, i Rådets forordning nr. 1408/71 stilles retten til børnetilskud for børn, over for hvem faderen, der er pensionist efter en medlemsstats lovgivning, har forsørgerpligt, ikke i bero, såfremt moderen ikke faktisk har erhvervet ret til disse børnetilskud i medfør af lovgivningen i en anden medlemsstat i kraft af erhvervsudøvelse, eller fordi kun faderen anerkendes som familieforsørger, eller fordi betingelserne for at tillægge moderen ret til børnetilskuddene ikke er opfyldt.

11 Tribunal du Travail de Charleroi har dernæst stillet følgende spørgsmål:

»Såfremt det antages, at den italienske myndigheds opfattelse ikke længere er berettiget på grund af principperne om lige ret for mand og kvinde, skal den belgiske institution da afholde forskellen mellem det belgiske og det italienske børnetilskud, for at de rettigheder, der er erhvervet i medfør af lovgivningen i det sidste beskæftigelsesland, kan sikres, og uligheder i behandlingen af arbejdstagere, som har måttet opfylde samme betingelser for at erhverve pensionen eller renten, således undgås?«

12 Løsningen på spørgsmålet indeholdes ikke udtrykkeligt i nogen af forordningerne om social sikring af vandrende arbejdstagere og kan derfor kun indledes ved en fortolkning af disse forordninger i lyset af formålet med de traktatbestemmelser (artiklerne 48-51), i medfør af hvilke disse forordninger er udstedt;

13 forordningerne har ikke indført en fælles social sikringsordning, men har ladet selvstændige ordninger bestå, der hjemler bestemte krav mod bestemte institutioner, over for hvilke den ydelsesberettigede har direkte rettigheder enten i medfør af national ret alene eller i medfør af national ret om nødvendigt suppleret med fællesskabsretten;

14 bortset fra udtrykkelige undtagelser i overensstemmelse med traktatens formål kan Fællesskabets regler ikke anvendes således, at en arbejdstager eller dennes ydelsesberettigede pårørende fratages en del af ydelserne efter en medlemsstats lovgivning;

15 en sådan undtagelse er indeholdt i artikel 79, stk. 3, i forordning nr. 1408/71, der bestemmer, at retten til ydelser til børn, over for hvilke pensionisten har forsørgerpligt, stilles i bero, såfremt der i kraft af erhvervsudøvelse kan kræves udbetalt familieydelser eller børnetilskud for de pågældende børn efter en medlemsstats lovgivning;

16 denne regel, der skal udelukke samtidig oppebørsel af børnetilskud fra to sider, finder kun anvendelse, såfremt de berettigede herved ikke uden grund fratages en del af de dem tilkommende ydelser efter en medlemsstats lovgivning;

17 såfremt de tilskud, hvis udbetaling stilles i bero, er større end de tilskud, der oppebæres i kraft af erhvervsudøvelse, skal reglen om forbud mod dobbelt-

ydelser i artikel 79, stk. 3, således kun anvendes partielt, og forskelsbeløbet skal udbetales ekstra;

18 det andet spørgsmål vil derfor være at besvare således, at artikel 79, stk. 3, kun gælder for det beløb, der faktisk udbetales i kraft af erhvervsudøvelse.

Vedrørende sagsomkostningerne

19 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, af kongeriget Belgiens regering og af regeringen for Den italienske Republik, der har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres;

20 da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (anden afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt den af Tribunal du Travail de Charleroi ved dom af 19. april 1978, for ret:

1. **Efter artikel 79, stk. 3, i Rådets forordning nr. 1408/71 stilles retten til børnetilskud for børn, over for hvem faderen, der er pensionist efter en medlemsstats lovgivning, har forsørgerpligt, ikke i bero, såfremt moderen ikke faktisk har erhvervet ret til disse børnetilskud i medfør af lovgivningen i en anden medlemsstat i kraft af erhvervsudøvelse, eller fordi kun faderen anerkendes som familieforsørger, eller fordi betingelserne for at tillægge moderen ret til børnetilskuddene ikke er opfyldt.**

2. Artikel 79, stk. 3, gælder kun for det beløb, der faktisk udbetales i kraft af erhvervsudøvelse.

Mackenzie Stuart Pescatore Touffait

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. marts 1979.

A. Van Houtte
Justitssekretær

A. J. Mackenzie Stuart
Formand for anden afdeling

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT F. CAPOTORTI FREMSAT DEN 1. FEBRUAR 1979 [1]

Høje Ret.

1. De præjudicielle spørgsmål, der er forelagt Domstolen i nærværende sag, vedrører forbudet mod dobbeltydelser i en af bestemmelserne i forordning nr. 1408/71 om social sikring af vandrende arbejdstagere, nemlig artikel 79, stk. 3. Denne bestemmelse findes i det kapitel, der hovedsageligt omhandler børnetilskud til børn, som forsørges af pensionister.

Sagsøger i hovedsagen, Rossi, der er italiensk statsborger, arbejdede først i Italien som landarbejder. Fra 1948 til 1958 arbejdede han i Belgien. På grund af en erhvervssygdom har han siden 1964 oppebåret invalidepension, der afholdes af den for sådanne ydelser kompetente belgiske institution.

Foruden pensionen oppebar han ligeledes i Belgien indtil februar 1973 børnetilskud for sine to døtre. Fra marts 1973 har udbetalingen af børnetilskuddene været stillet i bero, fordi sagsøgers ægtefælle arbejdede i Italien, hvilket efter den belgiske institutions opfattelse var en sådan form for erhvervsudøvelse, der gjorde hende berettiget til børnetilskud for begge børn fra den tilsvarende italienske institution.

Følgelig ansøgte fru Rossi om børnetilskud hos Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS). Den 13. april 1976 afviste INPS imidlertid ansøgningen med den begrundelse, at »det kun

1 — Oversat fra italiensk.